

депортація населення окупованої території, взяття заручників.

Протокол I доповнює Женевські конвенції, вносячи в перелік порушень, що вже перераховані в Конвенціях, ще кілька важких порушень. Порушення кваліфікуються як важкі, якщо вони вчинені навмисно і стали причиною смерті або скалічення людей, завдають серйозної шкоди здоров'ю, наприклад: атаки, спрямовані на цивільне населення; не вибіркові атаки або атаки, спрямовані на спорудження й установки, що є небезпечними, причому відомо, що така атака призведе до значного ушкодження цивільних об'єктів [3, ст. 85].

Кожна країна, що підписала Конвенції, бере на себе зобов'язання ввести у своєму законодавстві в дію норми, що забезпечували б ефективне карне переслідування осіб, що зробили або наказали зробити ті або інші серйозні порушення, що передбачені Конвенціями. Кожна держава також зобов'язується розшукувати осіб, що обвинувачуються в тому, що вони зробили або наказали зробити вищезгадані серйозні порушення.

На сьогоднішній день практичний ефект цих положень незадовільний. Далеко не всі країни ввели у своє законодавство спеціально передбачені карні санкції проти осіб, винних у серйозних порушеннях, відповідно до вимог Конвенцій. У багатьох державах вважають, що їхнє карне законодавство цілком забезпечує судове переслідування осіб, що вчинили серйозні правопорушення.

Література

1. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду від 26.06.1945 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010

2. Віденська конвенція про право міжнародних договорів: від 23 трав. 1969 р. // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1986. – № 17. – Ст. 343.

3. Конвенція про захист цивільного населення під час війни URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/995_154

УДК 341.31

*О.О. Скрильник, к.ю.н., доцент
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»*

СПЕЦІАЛЬНИЙ ТРИБУНАЛ З АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

За злочини, що сьогодні вчиняються в ході здійснення вторгнення на територію України повинні понести відповідальність винні особи.

Генеральна Асамблея Об'єднаних Націй визначила агресію як застосування державою збройної сили проти суверенітету, територіальної цілісності або політичної незалежності іншої держави або застосування сили будь-яким іншим чином, що суперечить Статуту Організації Об'єднаних Націй. У Резолюції про визначення агресії 1974 р. перераховано сім видів дій, які розглядаються як акти агресії:

1) вторгнення або напад збройних сил однієї держави на територію

іншої держави або інша військова окупація, незалежно від її тривалості, що є результатом такого вторгнення або окупації, або анексія території іншої держави або її частини із застосуванням сили;

2) бомбардування збройними силами однієї держави території іншої держави або застосування будь-якої зброї на території іншої держави;

3) блокада портів або узбережжя однієї держави збройними силами іншої держави;

4) напад збройних сил однієї держави на землі, моря або збройні сили, морський і повітряний флот іншої держави;

5) використання збройних сил держави, що перебувають на території іншої держави, в порушення умов договору, або присутність збройних сил на такій території, що перевищує строки угоди;

б) дія держави, яка надає свою територію в розпорядження іншої держави, що використовує цю територію для агресивних дій проти третьої держави;

7) відправлення державою або від імені цієї держави збройних банд, груп, незаконних формувань або найманців, які діють як збройні сили проти іншої держави; по значенню їхні дії прирівнюються до дій, перерахованих вище, або до істотної участі в них [1, ст. 3].

Варто наголошувати на такому виді міжнародного злочину як агресія. У Нюрнбергу його було названо найвищим злочином. Якби війну не розпочав агресор, не було б і воєнних злочинів і злочинів проти людяності. Тож очевидно, акцент має бути саме на злочині агресії.

На сьогодні маємо справу з міжнародним злочином, як дією осіб, які втілюють злочинну політику держави, ніби персоніфікують міжнародні злочини держави. Суб'єктами його вчинення є держава-агресор, її керівництво, вищі посадові особи, інші виконавці злочинних дій.

Кваліфікувати злочин саме таким чином важливо для того, щоб притягти до відповідальності керівництво держави агресора, міністра оборони, представників розвідки тощо. У разі ж кваліфікації дій на території України як воєнних злочинів і злочинів проти людяності, можемо побачимо серед підсудних лише воєнних середньої ланки, а головні винуватці можуть уникнути Гааги.

Так, Міжнародний кримінальний суд зараз розслідує воєнні злочини та злочини проти людяності. Цей процес потребує часу. Основне завдання полягає не лише в тому, щоб довести, що ці злочини були вчинені, а й встановити причинно-наслідковий зв'язок та винних осіб у таких діях, провести проти них розслідування, назвати цих осіб, висунути обвинувачення та притягнути їх до відповідальності.

Необхідно зібрати докази, щоб визначити, хто там був, хто вчинив злочин, і хто відповідальний за те, що дозволив злочину відбутися. Дуже важливо, щоб були звинувачені саме ті особи, які скоїли злочини.

На сьогодні злочин агресії є очевидним. Війна є явно злочинною, бо виправдати війну можна лише тоді, якщо її метою є захист, а в нашій ситуації, Рада Безпеки вже визначила, що це не той випадок. До того ж

Міжнародний Суд уже ухвалив обов'язкове рішення, щоб Росія припинила війну і залишила територію України. Зокрема головна суддя Міжнародного суду ООН Джоан Донох'ю оголосила: "Російська Федерація повинна, в очікуванні остаточного рішення у справі, припинити військові дії, які розпочалися 24 лютого 2022 року на території України". Росія повинна також припинити будь-яку військову допомогу так званим "ЛДНР". Суд вважає, що Російська Федерація повинна гарантувати, що будь-які військові чи нерегулярні з'єднання, які можуть управлятися нею чи підтримуватися, а також будь-які організації чи особи, які можуть на пряму нею контролюватися, не вживатимуть подальших заходів у цих операціях", - додала суддя. Тож Росія вже не виконує рішення Міжнародного Суду.

Питання притягнення до відповідальності не може вирішити Рада Безпеки, так як Росія буде ветувати рішення і перешкоджати його реалізації.

Отже, притягнути Росію до відповідальності можливо за двома способами, які базуються на прецедентах або моделях, які вже використовувались раніше.

Приклади з історії створення трибуналів існують, зокрема у 1942-му році, з'явилася ідея Нюрнбергу, у 1993-му році, було створено Міжнародний трибунал щодо колишньої Югославії.

Тому, фахівці з міжнародного права пропонують наступні варіанти:

1. Укласти Угоду між Україною та міжнародною організацією. Це може бути ООН, Європейський Союз, Рада Європи. І це та модель, яка використовувалася в Сьєрра-Леоне та Косово.

2. Укласти Угоду між Україною та іншими країнами, які готові приєднатись. Це буде Нюрнберзька модель.

Також представлено варіант, який може включати в себе обидві моделі. Найкраще те, що обидві моделі мають прецеденти. Оскільки міжнародна спільнота дуже консервативна, і якщо чогось ніколи не було раніше, дуже малоймовірно, що це відбудеться. І на останок, важливим моментом є те, що в українському законодавстві міститься положення про злочин агресії. Це надає можливість делегувати міжнародному механізму розслідувати злочин, вчинений у межах українського закону.

Література

1. *Про агресію: резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 14 грудня 1974 року* URL: [https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/2330\(XXII\)&Lang=E](https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/2330(XXII)&Lang=E)